

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет*

***РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)
«ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД КУЛЬТУРНОГО ПРОСВІТНИЦТВА»***

7-й семестр, 2025 рік

Галузь знань
01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність
*011 Освітні,
педагогічні науки*
Освітній рівень
бакалавр

***Назва кафедри
та викладач /
викладачі***

Кафедра педагогіки

Викладач: Саюк В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки педагогічного факультету

Інформація про викладача на сайті факультету: <https://pf.udu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-pedahohiky-pf-npu/pro-kafedru-ped>

E-mail: v.i.sayuk@udu.edu.ua

***I. Основна
мета/цілі навчання***

Оволодіння студентами знаннями про епоху європейського просвітництва для формування умінь і навичок використання її потенціалу у професійній діяльності та розвитку власної творчої індивідуальності.

Основні завдання: формування у студентів розуміння здобутків епохи Просвітництва, як перебудови суспільних відносин на основі розуму, справедливості та рівності; розвитку освіти, науки і культури; усвідомлення соціальних, педагогічних і гуманістичних проявів європейської й української культур 17-18 ст.; з'ясування суті й фундаментальних засад переходу від традиційного до індустріального суспільства та його впливу на життя європейців; розуміння причин та логіки історичного становлення європейського Просвітництва; аналіз і використання здобутків культурного Просвітництва як складової соціокультурного середовища розвитку творчої індивідуальності суб'єктів педагогічного процесу; стимулювання потреби студентів у самовдосконаленні та постійному культурному розвитку.

***II. Місце навчальної
дисципліни в
освітній програмі***

Навчальна дисципліна вибіркова

III. Обсяг навчальної дисципліни	<i>Кількість кредитів</i>	<i>6 кредитів</i>
	<i>Загальна кількість годин</i>	<i>180</i>
	<i>Лекційні заняття</i>	<i>26</i>
	<i>Семінарські/практичні заняття</i>	<i>20/20</i>
	<i>Самостійна робота</i>	<i>114</i>

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Просвітництво країн Європи.

Тема 1.1. Предмет, завдання і зміст навчального курсу «Європейський досвід доби Просвітництва». Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва.

Мета, предмет, завдання і зміст вивчення навчальної дисципліни «Європейський досвід доби Просвітництва».

Історичні витоки становлення епохи Просвітництва. Поняття і зміст «просвітництва» у працях європейських філософів.

Умови виникнення просвітницького руху в Європі.

Загальні риси епохи Просвітництва. Просвітництво як одна із форм ідеології, у якій освіта і просвіта є формами діяльності.

Тема 1.2. Філософія науки епохи Просвітництва.

Особливості розвитку філософії Нового часу: сцієнтизм, природоцентризм, пантеїзм. Френсіс Бекон і принципи його філософії в епоху Просвітництва. Філософія духу і матерії Рене Декарта.

Розвиток емпіризму у працях Томаса Гоббса, Джона Локка, Джорджа Берклі, Девіда Юма.

Раціоналізм у філософії Бенедикта Спінози, Готфріда Вільгельма фон Лейбніца.

Основні досягнення філософії Просвітництва.

Тема 1.3. Англійська культура в часи Просвітництва

Передумови виникнення англійського Просвітництва. Особливі риси Англійського Просвітництва. Ідеї англійського Просвітництва у працях Джона Локка, Томаса Гоббса, Дейвіда Юма, Бернарда де Мандевіля. Просвітительський реалізм англійської літератури 18 ст.

Тема 1.4. Французьке Просвітництво та його здобутки

Політичний радикалізм і антиклерикалізм французького Просвітництва. Їх вплив на розвиток політичної думки в Європі та світі. Ідеї французького Просвітництва у працях Франсуа-Марі де Аруе (Вольтер), Шарль-Луї де Секонда, Ля Бред і де Монтеск'є, Дені Дідро, Жан Жака Руссо, Етьєна Бонодє Кондилляка, Жюльєна Оффре де Ламетрі, Жана Д'Аламбера, Пауля Генріха Дітріха Гольбаха і Гельвеція. Значення «Енциклопедії» для розвитку Просвітництва.

Тема 1.5. Німецьке Просвітництво та його вплив на європейську культуру

Філософія німецького Просвітництва та провідні ідеї Іммануїла Канта. Католицьке Просвітництво Німеччини.

Німецьке мистецтво доби Просвітництва. «Історія стародавнього мистецтва» Й. Вінкельмана як видатна подія у розвитку науки про мистецтво. Естетика О. Баумгартена як нова галузь філософського знання.

«Веймарський класицизм». Творчий шлях Г.Е. Лессінга як драматурга і теоретика. Німецька література руху «Бурі і натиску». Творчість Й. Гете і Ф. Шиллера.

Тема 1.6. Україна в епоху Просвітництва

Соціально-економічні перетворення України в добу Просвітництва. Представники українського просвітництва: філософ Г. Сковорода, письменник і поет І. Котляревський, скульптор Йоган Пінзель, художники Федір Сенькович, Микола Петрахович, Іван Руткович, Д. Левицький, В. Боровиковський, А. Лосенко; композитори Дмитро Бортнянський, Максим Березовський і Артемій Ведель; співак Олексій Розумовський. Театр. Вертеп. Українська архітектура.

Модуль 2. Європейська культура доби Просвітництва.

Тема 2.1. Розвиток науки і техніки в добу Просвітництва.

Особливості розвитку духовної культури Просвітництва: деїзм, космополітизм, природоцентризм, матеріалізм. Вплив колоніальної експансії західноєвропейських країн на розвиток промислового виробництва. Університетська наука в епоху Просвітництва. Створення європейських академій наук та проведення теоретичних досліджень. Розвиток наукової преси.

Тема 2.2. Освіта та виховання за часів Просвітництва.

Освіта в епоху Просвітництва. Концепції освіти й виховання у працях Я. Коменського. Освіта у розумінні Джона Локка. Суть природовідповідної педагогічна концепція Ж.-Ж. Руссо. Особливості піднесення освіти в Англії у добу Просвітництва. Розвиток педагогічної освіти періоду Просвітництва у Німеччині.

Тема 2.3. Розвиток літератури епохи Просвітництва

Просвітництво як ідейний рух і літературний розквіт. Література епохи Просвітництва: класицизм, реалізм і сентименталізм. Поширені жанри трагедії, оди, епопеї. Популярні жанри: роман, драма, дорожні нотатки, елегія, щоденник.

Концепція людини й світу у творах Й. Гете «Фауст», П. Бомарше («Севільський цирульник» і «Весілля Фігаро»), Д. Дефо «Життя та незвичайні пригоди Робінзона Круза» та ін.

Тема 2.4. Художнє мистецтво в часи Просвітництва

Розвиток європейського мистецтва у добу Просвітництва. Англійська національна школа живопису та її здобутки. Французький живопис доби Просвітництва: еволюція від рококо до класицизму. Голландський реалізм художників Батіста Сімеона Шардена, Жана Батіста Гр'юзи, Рембранта Гарменсона ван Рейна. Романтизм іспанського художника Ф.Гойї.

Венеціанська школа бароко. Художні виставки у європейських країнах доби Просвітництва.

Тема 2.5. Архітектура і будівництво в період Просвітництва

Розвиток світської архітектури і планування міст майбутнього. Графічні архітектурні пейзажі Д. Б. Піранезі (паперова архітектура). Архітектура бароко: італієць Джованні Лоренцо Берніні, Бартоломео-Франческо Растреллі.

Архітектура класицизму: Ж.Суффло, Ніколя Ладу, В. Баженов, М. Казаков, І. Старов. Станковізм і декоративність. Мистецтво побуту і декоративних форм. Вишукане рококо Франції XVIII ст.

Тема 2.6. Музичне мистецтво в епоху Просвітництва

Особливості музичного мистецтва в епоху Просвітництва. Відкриття оперних театрів і філармоній. Запровадження нотного друку. Розквіт композиторської творчості різних художніх стилів: класицизм, бароко, рококо. Українська музика в добу Просвітництва. Професіоналізація музичного мистецтва та фахова музична освіта в Україні.

Тема 2.7. Театральне мистецтво доби Просвітництва

Театр як синкретичний вид мистецтва. Види театрального мистецтва: драматичний театр, оперний, ляльковий, балет, театр пантоміми. Педагогічні функції театру.

Детальні теми лекційних, практичних/семінарських занять, питання до заліку та інше містяться у курсі у Moodle: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=6496>

V. Результати навчання

ПРН1. Володіти основними знаннями і поняттями з педагогіки, історії педагогіки, психології, основ науково-педагогічних досліджень, теорії і методики культурно-дозвілдової діяльності та рекреації.

ПРН3. Уміти конструктивно розв'язувати проблемні задачі, здійснювати суб'єкт-суб'єктну педагогічну взаємодію на етичних основах та загальнолюдських цінностях.

ПРН6. Уміти виявляти інтереси і потреби населення в різних видах культурно-дозвілдової діяльності та рекреації з урахуванням специфіки, віку, статі, освіти.

ПРН9. Здатність впроваджувати новаторський досвід роботи з дітьми, підлітками, дорослими, залучати їх до активної культурно-дозвілдової діяльності.

VI. Порядок та критерії оцінювання

Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль	оцінювання на семінарських і практичних заняттях, виконання самостійних завдань, модульні тести
Підсумковий контроль	залік у 7 семестрі

Залік як форма підсумкового контролю полягає в оцінюванні рівня володіння здобувачами навчальним матеріалом з дисципліни за результатами виконання усіх видів навчальних завдань, що виносяться на поточний контроль, тобто за результатами поточної успішності. Поточна успішність з дисципліни оцінюється від 0 до 100 балів включно. Здобувач одержує залік, якщо за результатами поточного контролю він набрав 60 і більше балів. Якщо за результатами поточного контролю здобувач набрав менше 60 балів, він повинен виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів з дисципліни.

Критерії оцінювання знань студентів.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на практичних, лабораторних і семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульних тестів. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних, лабораторних і семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей:

• повнота розкриття питання; • логіка викладення, культура мовлення; • впевненість, емоційність та аргументованість; • використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, наукових журналів, інших

періодичних видань тощо); • аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань:

• повнота розкриття питання; • цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; • акуратність оформлення письмової роботи; • підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки (комп'ютерних технологій), різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Рівень відповідності критеріям

«Творчий рівень» (90-100 балів) - знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, узагальненими, системними; він вміє застосовувати знання творчо, його навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

«Високий рівень» (80 – 89 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни у повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

«Достатній рівень» (70 – 79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати досить ґрунтовно висновки.

«Задовільний рівень» (65 – 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово. Оцінка "задовільно" виставляється тим здобувачам освіти, які допустили помилки (неточності) при відповіді на питання з навчальної дисципліни або мають потенційні можливості (резерви) для їх засвоєння під керівництвом викладача.

«Низький рівень» (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв теми з навчальної дисципліни, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу. Оцінка "задовільно" виставляється тим здобувачам освіти, які допустили помилки (неточності) при відповіді на питання з навчальної дисципліни або мають потенційні можливості (резерви) для їх засвоєння під керівництвом викладача.

Незадовільний рівень:

«Незадовільно» (0-59 балів) - виставляється здобувачу освіти, який при відповіді на питання з навчальної дисципліни допустив серйозні помилки, не показав знань з навчально-програмного матеріалу. Відповідь здобувача вищої освіти при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;

0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу

Ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти УДУ імені Михайла Драгоманова.

Дні й години для консультацій: консультації проводяться за графіком кафедри: щопонеділка після четвертої пари. Про

потребу в консультації здобувач повідомляє напередодні.

Обсяги, терміни і порядок відпрацювання: відпрацювати пропуски здобувач може в години консультацій; доздати/перездати завдання може упродовж двох тижнів після пари, на якій воно мало бути зараховане; за доздання й перездання робіт (якщо здобувач не наводить поважних причин порушення вимог) оцінка за роботу може буде знижена.

Особливості оцінювання. Максимальні бали за виконання робіт здобувачами:

- 1) реферативні повідомлення, доповіді під час семінарських занять – 5 балів;
- 2) практичні (творчі) роботи – 6 балів;
- 3) модульні тести – 10 балів.

VIII. Основні інформаційні ресурси

Основна інформація з навчальної дисципліни викладена на освітній платформі Moodle: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=6496>

Бушанський В. Епоха просвітництва і месіанство європейської цивілізації. *Наукові записки*. 2021. Вип. 3-4 (83-84). С. 66-76.
Епоха просвітництва та її роль в історії і культурному розвитку європейського регіону. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://stud.com.ua/134007/kulturologiya/epoha_prosvitnitstva_rol_istoriyi_kulturnomu_rozvitku_yevropeyskogo_regionu.

Зарва В. Просвітництво: тлумачення, витoki, сутність // Слово і Час, 2009. №4, С. 43-52.

Муранова Н. П., Волярська О. С., Літвінчук Л. Й. Ідеї філософії Просвітництва в українському освітньому контексті. К.: ТОВ «НВФ «Славутич-Дельфін», 2020. 154 с.

Кіпень В. П. Філософія просвітництва і європейська ідентичність. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///C:/Users/Olena/Downloads/10254-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-20398-1-10-20210623.pdf>.

Музальов О. О. Культурологія : навч. посібн. Львів, 2012. 185 с.

Муранова Н. П., Волярська О. С., Літвінчук Л. Й. Ідеї філософії Просвітництва в українському освітньому контексті. Київ : ТОВ «НВФ «Славутич-Дельфін», 2020. 154 с.

Сяйво Просвітництва. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.nuft.edu.ua/inform/prosvitnitstvo2016.pdf>.

Цебрій І. В., Назаренко Н. Духовне життя країн Західної Європи в епоху Середньовіччя та раннього Просвітництва : монографія. Старобільськ- Полтава : Формат+, 2021. 206 с.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри педагогіки протокол № 1 від 25 серпня 2024 р.